

Motion till riksdagen
2011/12:Sk399

av **Jacob Johnson m.fl. (V)**

Åtgärder mot skattefusk och svartarbete

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Bakgrund	2
4	Skatteverket	3
5	Stoppa avancerad skatteplanering.....	4
5.1	Skatteflyktslagen	4
5.2	Slopa avdragsrätten för koncerninterna lån	4
6	Skatteläckage vid utflyttning	5
7	Bekämpa svartarbetet	6
7.1	Personalliggare	6
7.2	Oanmälda arbetsplatsbesök	6
7.3	Skärp huvudentreprenörers ansvar för inbetalning av skatter	7
7.4	Individuell redovisning av skatter och arbetsgivaravgifter	7
8	Redovisningscentraler för taxibranschen.....	8

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om resurser till Skatteverket.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av skatteflyktslagen.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag som innebär att avdragsrätten för koncerninterna lån ska upphöra.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa mer generella regler för att komma till rätta med skatteläckage vid utflyttning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka kravet på personalliggare till att omfatta fler branscher.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utökade möjligheter till oanmälda arbetsplatsbesök.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om huvudentreprenörers ansvar för att de underentreprenörer de anlitar betalar skatter och arbetsgivaravgifter för sina anställda.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om individuell redovisning av skatter och arbetsgivaravgifter.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa obligatoriska redovisningscentraler för taxibranschen.

3 Bakgrund

Enligt Skatteverkets s.k. skattefelskarta går staten miste om ca 133 miljarder kronor i uteblivna skatteintäkter varje år. Det är ett resultat av både medvetet skattefusk och oavsiktliga misstag, men fusket står för den största delen. För att komma till rätta med problemen krävs tydlig lagstiftning och en rad åtgärder som ger myndigheter större befogenheter.

För företag som vill vara seriösa blir skattefusk och svartarbete ett gissel eftersom man inte kan konkurrera på lika villkor. På sikt riskerar seriösa och effektiva företag att slås ut. För den enskilde innebär svartarbete en tillvaro i otrygghet och helt utan rättigheter.

Det är allvarligt att staten går miste om så stora skatteinkomster varje år. På sikt kan det få betydelse för välfärdssystemen eftersom pengar som rättmätigt skulle kunna användas till t.ex. fler lärare i skolan, mer personal på äldreboenden och höjda bostadstillägg inte finns tillgängliga.

Det är viktigt att vara observant på att krångliga skatteregler minskar människors möjligheter att göra rätt för sig. Att erbjuda krångliga lösningar och ständigt göra avsteg från principerna om likformig beskattning har blivit ett kännetecken för den nuvarande regeringens skattepolitik. Utvecklingen går mot att utforma skatterna selektivt i betydligt större utsträckning än tidigare, vilket innebär ökade gränsdragningsproblem och mer svåröverskådliga regler.

Det senaste decenniets privatiseringar inom välfärden har öppnat en stor och växande marknad för privata kapitalintressen. Riskkapitalbolagens inträde som – ofta tillfälliga – ägare av skolor, vårdcentraler och sjukhus har medfört att vinster i miljardklassen grundade på skattepengar har tagits ut. Vinster som i sin tur till stor del har uppstått genom avancerad skatteplanering, t.ex. med s.k. räntesnurror. Denna utveckling måste stoppas och lagstiftningen ses över.

I Skatteverkets årsredovisning för 2010 gjordes bedömningen att skattefelet hade minskat något under året. Dock gjordes ingen kvantitativ bedömning av denna minskning. Man nämner den nya kassaregisterlagen som kräver användandet av certifierade kassaregister inom kontanthandeln som en förklaring, men även införandet av personalliggare, nya skatteavtal med skatteparadis med mera.

Vänsterpartiet har medverkat i detta arbete bl.a. vad gäller krav på certifierade kassaregister men även avseende krav på personalliggare för vissa näringsidkare, åtgärder för att förhindra momsfuskar och att ge utökade befogenheter för skattebrottsenheter. Vi välkomnar även det förtjänstfulla arbetet som byggbranschens arbetsgivar- och fackförbund gör för att motverka fuskar. Vänsterpartiet tycker att det är bra att skattefelet bedöms ha minskat, men anser att ytterligare åtgärder krävs som bör kunna genomföras inom en snar framtid.

4 Skatteverket

Regeringen har genomfört en lång rad förändringar på skatteområdet. Det är åtgärder som inte bara undergräver en rättvis fördelningsprofil utan de har också medfört fler undantag och gränsdragningar. För Skatteverket har det inneburit många nytillkomna arbetsuppgifter och en ökad arbetsbelastning. De tillskott som Skatteverket fick i statsbudgeten för 2011 var positiva men inte tillräckliga.

För att upprätthålla legitimiteten i skattesystemet och för att stärka arbetet mot skattefuskar och svartarbete krävs att skattekontrollen ligger på en rimlig och godtagbar nivå. Enligt Skatteverkets egna styrdokument är målet att halvera skattefelet till 2014. För att ge Skatteverket möjligheter att åtminstone närma sig detta mål föreslår Vänsterpartiet i den här motionen ytterligare åtgärder som är viktiga för att bekämpa skattefuskar. Mot bakgrund av det tillförs ytterligare resurser till Skatteverket i Vänsterpartiets budgetmotion (Fi243).

Fel! Okänt namn på

Vad som ovan anføres om behovet av ökade resurser till Skatteverket bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Stoppa avancerad skatteplanering

5.1 Skatteflyktslagen

Generalklausulen mot skatteflykt ska förhindra att upplägg som inte är affärsmässigt motiverade görs. Vänsterpartiet har vid flera tillfällen lyft frågan om att göra en översyn av lagen om skatteflykt. Detta eftersom en dom i Regeringsrätten för ett par år sedan visat att skatteflyktslagen inte var tillämplig för att komma åt skatteupplägg med s.k. interna räntesnurror, trots att de aktuella skatteuppläggen ofta inte var affärsmässigt motiverade.

Vi har hittills inte fått gehör för vårt förslag, men fortsätter att lyfta frågan eftersom det finns fler exempel på liknande skatteupplägg. En översyn bör vara inriktad på att säkra skatteflyktslagen som ett effektivt instrument i Skatteverkets arbete med att förhindra upplägg som inte är affärsmässigt motiverade och enbart görs i syfte att kringgå svensk skattelagstiftning.

Vad som ovan anføres om översyn av skatteflyktslagen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.2 Slopa avdragsrätten för koncerninterna lån

Det förekommer i dag en omfattande skatteplanering i Sverige med hjälp av s.k. koncerninterna lån. Skatteplaneringen leder till ett intäktsbortfall i miljardklassen.

Det aktuella skatteupplägget görs i samband med att svenska bolag köps upp av utländska företagskoncerner och riskkapitalbolag, som ofta har säte i ett skatteparadis. Upplägget innebär i korthet att ett nystartat svenskt holdingbolag är den formella köparen som vid köpet lånar pengar av sina utomlands baserade ägare. Därefter betalar holdingbolaget ränta på lånet. Räntan dras av och holdingbolaget minskar på så sätt sin svenska bolagsskatt. Det utlandsregistrerade bolaget betalar inte svensk skatt på motsvarande ränteinkomst.

Vänsterpartiet menar att skatteuppläggen är ett allvarligt problem av flera anledningar. Dels p.g.a. de förlorade skatteintäkterna: det uppskattade skattebortfallet till följd av det här upplägget motsvarar kostnaden för ca 25 000 välfärdsarbetare – sjuksköterskor, undersköterskor, fritidspedagoger och så vidare, dels snedvrids konkurrensen. I t.ex. en budsituation har riskkapitalbolag och utländska företagskoncerner en konkurrensfördel gentemot svenska bolag. Det senare menar Vänsterpartiet är extra allvarligt med tanke på att de internationella riskkapitalbolagens uppköp av svenska välfärdsverksamheter går allt snabbare. Riskkapitalbolagen lever alltså på svenska skattepengar men gör allt för att själva slippa betala skatt.

Skatteverket konstaterar i en promemoria från mars i år att grundproblemet är att det finns ett mycket stort incitament för företagen att etablera koncerninterna skuldförhållanden. I en bilaga till promemorian beskrivs också förhållandet att de svenska aktiebolagen under perioden 2003–2009 i början av perioden redovisar ett totalt negativt räntenetto på drygt 80 miljarder kronor per år och under den senare delen av perioden drygt 100 miljarder kronor per år. Av denna upplåning uppgick enligt SCB:s beräkningar under åren 2003–2006 den koncerninterna upplåningen till ca 11 %, 22 %, 13 % samt 21 % av det totala räntenettet årligen, för respektive år.

En grov uppskattning ger då att den koncerninterna upplåningen medfört ett negativt räntenetto i intervallet 9–15 miljarder kronor per år under perioden 2003–2006. Under antagandet att den koncerninterna upplåningen under den senare delen av perioden uppgått till 15 % av den totala upplåningen så skulle det negativa räntenettet som hänförs till sådana lån uppgå till ca 15 miljarder kronor per år under den senare delen av perioden.

Skatteverkets bedömning att det finns ett mycket stort incitament till att av skatteskäl etablera koncerninterna skuldförhållanden verkar alltså vara väl styrkt. Det handlar om några miljarder kronor per år i förlorade skatteintäkter genom denna skatteplanering. Andra bedömningar har uppskattat att skattebortfallet t.o.m. kan uppgå till ca 10 miljarder kronor per år.

Vänsterpartiet menar att sådan skatteplanering inte ska understödjas. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att avdragsrätten för koncerninterna lån ska upphöra.

6 Skatteläckage vid utflyttning

I Riksrevisionens granskning av Sveriges skatteavtal med andra länder (RiR 2010:24) diskuteras bl.a. den s.k. tioårsregeln. Regeln infördes 1984 för att säkerställa svensk beskattning på realisationsvinster som uppkommer när en fysisk person överlåter aktier och andelar i samband med utflyttning. Men eftersom det är bosättningslandet som har beskattningsrätten har tioårsregeln haft begränsad effekt. Detta problem är tänkt att kunna åtgärdas i samband med omförhandling av de bilaterala skatteavtalen.

Det handlar om stora summor som undandras svensk beskattning. Skatteverket menar att mer generella regler skulle vara ett effektivare sätt att komma till rätta med problemet, snarare än att omförhandla alla aktuella skatteavtal. Att omförhandla avtalen är ett tidskrävande arbete där man också riskerar att andra för Sverige fördelaktiga villkor ändras. Regeringen delade så sent som år 2007 denna bedömning, men ansåg då att frågan måste beredas vidare. Riksrevisionen hänvisar i sin rapport till Finansdepartementet som uppger att något sådant arbete inte pågår i dag.

Finansminister Borg har på en skriftlig fråga i ämnet svarat att generella regler mot skatteläckage är något som kräver en noggrann analys, bl.a. av hur sådana regler förhåller sig till EU-rätten och skatteavtalen. Vänsterpartiet kan dock konstatera att andra länder, exempelvis våra nordiska grannar, Tyskland

Fel! Okänt namn på

och Österrike har infört en s.k. exitskatt för att komma till rätta med motsvarande skatteläckage.

Vad som ovan anförs om att införa mer generella regler för att komma till rätta med skatteläckage vid utflyttning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Bekämpa svartarbetet

7.1 Personalliggare

Förra mandatperioden medverkade Vänsterpartiet till att krav på personalliggare infördes i frisör- och restaurangbranscherna. Det innebär att man ökat möjligheten att upptäcka förekomsten av svartarbete i dessa branscher. Erfarenheterna av reformen har hittills varit mycket goda. Skatteverket beräknade redan i november 2007 att den nya lagstiftningen bara efter några månader hade medfört att ca 4 000 tidigare ”svarta” arbetstillfällen förvandlats till ”vita”. Dessutom har det visat sig att reformen fått en mycket positiv sekundär effekt, nämligen att inbetalning av arbetsgivaravgifter och moms ökat.

Hittills har resultatet av reformen alltså varit mycket gott. Det har visat sig att åtgärderna blivit ett bra verktyg för att pressa tillbaka den ekonomiska brottsligheten. Vi kan också konstatera att regeringens utredare i september 2009 (Ds 2009:43) föreslog att lagen om personalliggare skulle omfatta även bygg- och tvätteribranscherna.

Det finns mycket starka skäl som talar för att kravet på personalliggare måste utökas till att omfatta fler branscher än i dag. Bygg- och tvätteribranscherna kan vara sådana, liksom branscher som i hög utsträckning använder sig av underentreprenörer, t.ex. städ- och flyttbranscherna. Frågan har beretts under lång tid utan att förslag lämnats.

Vad som ovan anförs om att utöka kravet på personalliggare till att omfatta fler branscher bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.2 Oanmälda arbetsplatsbesök

I samband med att reformen med personalliggare infördes fick Skatteverket befogenhet att genom oanmälda besök kontrollera personalliggarna mot de faktiska förhållandena på arbetsplatsen. Kontrollerna har varit en förutsättning för att systemet ska fungera. Nu ställs krav från flera håll på att även möjligheten att göra oanmälda arbetsplatsbesök måste utökas. Vänsterpartiet instämmer i det som en naturlig följd av vårt krav ovan.

Inom byggbranschen har både fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationer agerat gemensamt för att få till stånd ett liknande system där uppdragsgivare är skyldiga att föra närvaroförteckning över alla som vistas på byggarbetsplatsen. Detta har kombinerats med legitimationsplikt för alla som befinner sig på en byggarbetsplats (ID06). Vi tycker att detta är ett mycket bra

initiativ men kräver också beslut i riksdagen om utökade möjligheter för Skatteverket att göra oanmälda arbetsplatsbesök för att åtgärderna ska få full effekt.

För att intensifiera arbetet mot svartarbete och skattefusk bör Skatteverkets möjlighet att göra oanmälda arbetsplatsbesök utökas till att omfatta fler branscher än i dag.

Vad som ovan anförs om utökade möjligheter till oanmälda arbetsplatsbesök bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.3 Skärp huvudentreprenörers ansvar för inbetalning av skatter

En brist i dagens lagstiftning är att en huvudentreprenör inte kan hållas ansvarig för villkoren hos en underentreprenör, trots att denne kan göra stora vinster på att köpa en tjänst som uppenbart är för billig för att vara laglig. Seriösa företag som själva följer både lagar och avtal kan med andra ord tämligen riskfritt sätta i system att anlita kriminella svartfirmor och tjäna in mellanskillnaden. Förutom att åsamka staten stora förluster genom obetalda skatter och avgifter skapar den här typen av företag en parallell arbetsmarknad med villkor som är långt sämre än de som lagar och avtal föreskriver. Det sätter press på löner och arbetsvillkor också på den legala arbetsmarknaden och sätter konkurrensen ur spel i hela branscher.

Därför behövs en nationell lagstiftning som reglerar huvudentreprenörernas ansvar för att skatter och sociala avgifter betalas in av de underentreprenörer de anlitar. En modell som har diskuterats är att införa ett entreprenadavdrag, det vill säga att huvudentreprenören betalar in skatter och avgifter också för underentreprenörens anställda i samband med fakturering. Ett alternativt, förenklat förslag är att uppdragsgivaren håller inne sin betalning till dess att det anlitate företaget betalat skatter och avgifter. En lagstiftning som gör huvudentreprenörer ansvariga för att de underentreprenörer de anlitar betalar skatter och arbetsgivaravgifter för sina anställda bör därför snarast utredas och genomföras.

Vad som ovan anförs om att skärpa huvudentreprenörers ansvar för att de underentreprenörer de anlitar betalar skatter och arbetsgivaravgifter för sina anställda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.4 Individuell redovisning av skatter och arbetsgivaravgifter

I dag redovisar företag skatter och arbetsgivaravgifter i en klumpsumma månadsvis. Det innebär att det inte går att direkt härleda vilka anställda som avses och inte heller hur många anställda som inbetalningen avser. Genom att koppla inbetalningarna till enskilda individer försvåras fusk och ohederlig hantering samt redovisning av skatter och avgifter. Den anställda kan på detta

Fel! Okänt namn på

sätt också få möjlighet att kontrollera att hans eller hennes skatter och avgifter betalas in på ett korrekt sätt.

I utredningen *Månadsavgifter – snabbt och enkelt* presenteras ett förslag med innebörden att arbetsgivare ska redovisa utbetalningar och skatteavdrag per individ och månad. Utredningen föreslår att systemet införs ifrån år 2013. Regeringen bör därför återkomma med förslag i enlighet med vad utredningen föreslår i den delen. Vid ett införande är det viktigt att Skatteverket ges nödvändiga resurser för att förberedelsearbetet ska kunna ske i så snabb takt som möjligt.

Vad som anförs om individuell redovisning av skatter och arbetsgivaravgifter bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Redovisningscentraler för taxibranschen

Arbetet mot skattefusk i taxibranschen måste kunna bedrivas på ett framgångsrikt sätt. Därför menar Vänsterpartiet att obligatoriska redovisningscentraler (tömningscentraler) bör införas. Till dessa ska köruppdragen och ersättningsrapporterna rapporteras. Dagens beställningscentraler (taxiväxlar) kan sköta denna funktion. Därför behöver inte krav på redovisningscentraler innebära så stor administrativ börda för taxiföretagen. Krav på anslutning till redovisningscentral ska också skrivas in som villkor för taxitillstånd. Precis som i fråga om certifierade kassaregister ska en övergångsperiod förbereda införandet.

Skatteverket gör bedömningen att skatteintäkterna ifrån branschen kommer att öka med 400 miljoner kronor när obligatoriska redovisningscentraler införs. Dessutom kan ett införande ha en preventiv effekt på skattefusk och bidra till konkurrens på lika villkor. Även taxibranschen själv efterfrågar obligatoriska redovisningscentraler.

Vad som anförs om att införa obligatoriska redovisningscentraler för taxibranschen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 3 oktober 2011

Jacob Johnson (V)

Ulla Andersson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)

Josefin Brink (V)

Christina Höj Larsen (V)